

Televizyon Dizilerinde Muhafazakâr ve Seküler Ayrımının Alınlanması: Kızıl Goncalar Örneği

Dr. Aydın Kaymak | ORCID: [0000-0001-8534-9516](https://orcid.org/0000-0001-8534-9516) | aydinkaymak8484@gmail.com

Bağımsız Araştırmacı

Öz

Çalışmanın amacı, Kızıl Goncalar dizisi özelinde muhafazakâr ve seküler kesim temsillerinin, dizide hangi mesajları verdiğinin, dizinin izleyenler üzerindeki etkilerinin ortaya konulmasıdır. Bu amaçlar doğrultusunda çalışmada “Dizinin izlenme nedenleri nelerdir?”, “Dizide yer alan aile yapıları hangi kelimelerle tanımlanmaktadır?”, “Dizide izleyicilerin kendine yakın hissettiği karakterler kimlerdir?”, “Dizide yer alan aile yapıları nesnel bir şekilde aktarılmakta mıdır?”, “Muhafazakâr ve seküler kesim nasıl temsil edilmektedir? Bu temsillerle hangi mesajlar verilmektedir?”, “Dizide politik mesaj verilmekte midir?”, “Muhafazakâr ve seküler kesim temsilleri izleyenler üzerinde nasıl bir etki bırakmaktadır?”, “Dizi gündelik sohbetlerde yer almakta mıdır? Hangi açılardan?” şeklindeki soruların yanıtı aranmaktadır. Çalışmada alımlama analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kartopu örneklem yoluyla Kızıl Goncalar dizisini takip eden ve Sivas’ta yaşayan on katılımcıya ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda, dizide iki kesime yönelik duygudaşlık, karşılıklı etkileşim ve iletişim, dayanışma mesajları verildiği, yaşam tarzları bağlamında iki kesimin de aşırıya kaçmaması gerektiği, dizinin kız çocuklarının okutulmasına yönelik mesajlar içerdiği tespit edilmiştir. Ayrıca dizide yakın geçmişle ilgili politik mesajlar verildiği görülmüştür. Bununla beraber katılımcılar tarafından dizinin genellikle farklı kesimleri konu edindiği için takip edildiği, iki kesimin dizide keskin ayrımlarla temsil edildiği, dizide yer alan aile yapılarının genellikle muhafazakâr / laik, seküler şeklinde tanımlandığı, dizinin izleyenler üzerinde etkili olduğu, aile yapılarının nesnel olarak aktarıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Muhafazakâr ve Seküler Ayrımı, Muhafazakâr ve Seküler Kimlikler, Muhafazakâr ve Seküler

Atıf Bilgisi

Kaymak, A. (2024). Televizyon Dizilerinde Muhafazakâr ve Seküler Ayrımının Alınlanması: Kızıl Goncalar Örneği. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*, Sayı: 8. 25-54. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13856005>

Date of Submission	24.07.2024
Date of Acceptance	28.09.2024
Date of Publication	30.09.2024
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	admin@turkiyemedyaakademisi.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

The Reception of the Conservative and Secular Distinction in Television Series: The Case of Red Rosebuds

Dr. Aydın Kaymak | ORCID: [0000-0001-8534-9516](https://orcid.org/0000-0001-8534-9516) | aydinkaymak8484@gmail.com

Independent Researcher

Abstract

The aim of the study is to reveal the representations of the conservative and secular segments, the messages given in the series, and the effects of the series on the viewers, with a special focus on the series Red Rosebuds. In line with these objectives, the study aims to answer the following questions: "What are the reasons for watching the series?", "With which words are the family structures in the series defined?", "Who are the characters that the viewers feel close to in the series?", "Are the family structures in the series conveyed objectively?", "How are the conservative and secular groups represented? What messages are given through these representations?", "Are there any political messages in the series?", "What kind of effect do the representations of conservative and secular groups have on the viewers?", "Does the series take place in daily conversations? In which ways?" are sought to be answered. Reception analysis method was used in the study. In the study, ten participants who follow the Red Gonbons series and live in Sivas were reached through snowball sampling. As a result of the study, it was determined that the series gives messages of empathy, mutual interaction and communication, solidarity for the two segments, that both segments should not go to extremes in terms of lifestyles, and that the series contains messages for the education of girls. It was also observed that the series gave political messages about the recent past. In addition, it was observed that the series was generally followed by the participants because it was about different segments, the two segments were represented with sharp distinctions in the series, the family structures in the series were generally defined as conservative / secular, secular, the series was effective on the viewers, and the family structures were conveyed objectively.

Keywords

Conservative and Secular Distinction, Conservative and Secular Identities, Conservative and Secular Representations, Red Rosebuds Series, Reception Analysis

Citation

Kaymak, A. (2024). Televizyon Dizilerinde Muhafazakâr ve Seküler Ayrımının Alınlanması: Kızıl Goncalar Örneği. *Türkiye Medya Akademisi Dergisi*, Sayı: 8, 25-54. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13856005>

Date of Submission	24.07.2024
Date of Acceptance	28.09.2024
Date of Publication	30.09.2024
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	admin@turkiyemedyaakademisi.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Giriş

Muhafazakâr ve seküler kavramları tarih boyunca hem halk nezdinde hem de entelektüel düzeyde tartışılmalan, bugün de ilgi çeken konulardır. Laiklik ve modernleşme eksenlerinde tartışılan muhafazakârlık ve seküler olguları, Türkiye'nin laikleşme ve modernleşme süreçleri içerisinde birçok değişim ve dönüşümün açık şekilde ortaya konulmasını elzem kılmaktadır. Bu bağlamda çalışmada Türkiye'de muhafazakâr ve seküler ayırımının tarihi kökenleri erken cumhuriyet döneminden itibaren kısa da olsa açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada laik yerine seküler kavramı seçilmiştir. Birçok akım ve teoriyi içinde barındıran seküler kavramı, dünyaya ait olana işaret eder ve dünyanın nesnel olarak dikkate alınmasını ifade eder. Kavram ahlaki anlamda, herhangi bir dini inanca dayanmadan değer ilkelerinin oluşturulmasını, inancı esas alan tüm düşüncelerden arındırılmasını dikkate alır (Aydın, 2011, s.4). Seküler kavramı hayatın temel alanları üzerindeki dini hâkimiyet veya etkinin azalması anlayışına dayanır (Keddie, 2003, s.14). Dolayısıyla seküler kavramı "dünyaya ait olan" şeklinde geniş bir yelpazeye sahiptir. Siyasi bir proje ve ilke olarak laiklik ise, dinin ve devlet işlerinin birbirine karıştırılmaması anlamına gelmektedir (Ertit, 2014, s.103). Dolayısıyla çalışmada laiklik gibi yalnızca din ve devlet işlerinin ayırımına vurgu yapan kavram yerine daha geniş bir perspektife sahip olan seküler kavramı seçilmiştir.

Çalışmanın temel kavramlarından biri olan muhafazakâr kavramı genellikle çok fazla yapılandırmacı, söylemsel düşünmenin konusu olamamış, sönük tanımlamalarla çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Çocuk büyümekten modaya kadar her konuda değişime karşı direnç ve geleneklere bağlı kalmayı tanımlamak amacıyla kullanılması kavramın belirsizliğini daha da artırmaktadır (Clean, 2018). Muhafazakâr kavramının rolü ve önemine yönelik büyük ölçüde farklılıklar bulunmaktadır (Huntington, 1957). Kimine göre muhafazakârlık savunulması gerekmeyen toplumsal düşüncenin gövdesi iken (Wilson, 1941), kimine göre çelişkilerle doludur. Buna göre değişime karşıdır; fakat yine de değişimi kabullenir. İdeolojiye karşıdır; fakat bir ideolojidir. Tepkiye karşıdır; fakat tepkiyi içerir (Alexander, 2013). Kimine göre ise muhafazakârlık, "insanın akıl, bilgi ve birikim bakımından sınırlılığınan, bir toplumun tarihsel olarak sahip olduğu aile, gelenek ve din gibi değer ve kurumlarını temel alan, radikal değişimleri ifade eden sağ ve sol siyasi projeleri reddederek ılımlı ve tedrici değişimi savunan ve siyaseti, bu değer ve kurumları sarsmayacak bir çerçeve içinde sınırlı bir etkinlik alanı olarak gören bir düşünce stili, bir fikir geleneği ve bir siyasi ideolojidir." (Özipek, 2007). Muhafazakârlık bir ideoloji olmaktan ziyade bir düşünüş, duyuş şekli olması sebebiyle kolayca diğer ideolojilere eklenebilmektedir. Bu durum muhafazakârlık kavramının yumuşayarak çeşitli şekillerde isim ve sıfat olarak kullanılabilmesine olanak tanır. Muhafazakârlık kavramının bu özelliği Türkiye'de İslamcı, gelenekçi, liberal, devrimci, milliyetçi muhafazakârlık şeklinde görünür olmuştur (Türköz, 2011, s.41). Bu açıklamalardan da anlaşılacağı üzere

muhafazakârlık kavramı farklı kişiler, kesimler tarafından farklı şekilde algılanıp tanımlanmaktadır. Dolayısıyla ittifakla kabul edilen bir tanımı yoktur. Bununla birlikte muhafazakârlık kavramının gelenek, inanç ve tarihsel süreçte yaşanan birtakım gelişmelerle yakından ilişkili olduğu bilinmektedir.

Erken cumhuriyet döneminde yapılan reformlar ve bu reformlar esas alınarak ilerleyen dönemlerde yapılan düzenlemeler muhafazakâr ve seküler tartışmalarını alevlendirmiştir. 80'li yıllardan itibaren Türkiye'de yaşanan gelişmeler muhafazakâr kesimin süreç içerisinde kendisini sorgulamasına, düşünce yapılarında değişime neden olmuştur. Muhafazakâr kesim zamanla siyasal, sosyal ve ekonomik yönden güçlenmeye başlamış, bunun neticesinde çeşitli kavram, uygulama ve etkinlikler muhafazakâr kesimin bakış açısıyla şekillendirilerek bu kesime hitap eder hale gelmiştir. 90'lı yıllarda gündeme gelen bugün de etkisini sürdüren İslami moda, İslami tatil, İslami radyo televizyon bu durumun birer göstergesidir. Ayrıca 80'li yıllardan itibaren yükselişe geçen muhafazakâr partiler, 28 Şubat süreciyle etkisini geçici olarak yitirse de muhafazakâr kesimin siyaset alanında söz sahibi olmasını temin etmiş, sosyal ve kültürel alanda olan güçlenme siyasal alanda da kendini hissettirmiştir. Siyasal, sosyal ve kültürel alanlarda giderek güç kazanan muhafazakâr kesim kamusal alanda daha fazla görünür ve söz sahibi olmuştur. Önceleri seküler kesim tarafından kontrol altında tutulmaya çalışılan kamusal alanda muhafazakâr kesimin giderek daha fazla yer alması iki kesim arasındaki Göl'e'nin de (2013, s.12) belirttiği gibi, çatışmalı bir etkileşime neden olmuştur.

Günümüzde iki kesim arasında olan çatışmalı etkileşim yalnızca sosyal ve kültürel alanlarda değil sinema, televizyon gibi kitle iletişim araçlarının içeriklerinde de yer almaktadır. Özellikle de son dönem dizilerinde bu durumu görmek mümkündür. Dizi gibi medya içeriklerinin kurgusal da olsa konusunu mevcut sosyal, siyasal ve kültürel hayattan aldığı göz önüne alındığında bir sosyal gerçeklik olan muhafazakâr ve seküler ayrımının dizilere konu olması, iki kesimin ekranlarda nasıl temsil edildiği noktasında araştırmaya değer bir konudur. Bu düşüncelerden hareketle çalışmanın amaçları, Kızıl Goncalar dizisi özelinde muhafazakâr ve seküler kesim temsillerinin, dizide hangi mesajların verildiğinin izleyenler tarafından nasıl algılandığının, dizinin izleyenler üzerindeki etkisinin ortaya konulması şeklinde belirlenmiştir. Çalışmada Kızıl Goncalar dizisinin tercih edilmesinde muhafazakâr ve seküler birlikteliğine yer verilmesi, iki kesimin yaşam tarzlarını konu edinmesi önemli kriterler olmuştur. Ayrıca dizinin reyting oranının yüksek olması da dizinin seçiminde önemli olmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan alımlama analizi tercih edilmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde olasılığa dayalı olmayan örneklem türlerinden olan kartopu örneklem yoluyla Kızıl Goncalar dizisini izleyen ve Sivas'ta yaşayan 10 katılımcıya ulaşılmıştır. Birinci sezonunda 19 bölüm yayınlanmış olan dizinin tamamını izlemiş olmaları katılımcıların belirlenmesinde dikkate alınmıştır. Düzenli olarak diziyi takip ettiği belirlenen bireylere çalışmanın amaçları doğrultusunda toplam 10 soru yöneltilmiştir.

Yapılan literatür taraması sonucunda diziler özelinde muhafazakâr ve seküler kesim temsillerine yönelik bazı araştırmalara rastlanmıştır (Övür, 2013; Çetin, 2023; Karakoyunlu, 2023; Efe, 2024). Bu çalışmaların genellikle “Kızılıcak Şerbeti” adlı dizi özelinde yapıldığı görülmüştür. Kızıl Goncalar dizisi özelinde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan sınırlı çalışmalar göz önüne alındığında çalışmanın sınırlı literatüre katkı sağlayacağı gibi gelecek çalışmalara bir kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir. Ayrıca muhafazakâr ve seküler kesimlerin kendi yaşam biçimlerinin dizilerde nasıl temsil edildiğini görmesi açısından da çalışma önem arz etmektedir. Bu şekilde kimlikler üzerinden yapılan keskin ayrımlara dikkat çekilerek bireylerin ayrımcılığın sebep ve sonuçları üzerine düşünceleri, kimliksel ayrımların/ayrımcılığın farkında olmaları ve bu durumu sorgulamaları amaçlanmıştır. Ayrımcılığın, toplumda bireyler arasında çatışma ve ayrışmayı beraberinde getirdiği bilinen bir gerçektir. Toplumların geleceği birlik ve bütünlük içinde ortak amaçlara yönelik çalışmalarıyla tesis edilebilir. Ayrımın ve ayrımcılığın olduğu bir toplumda gelecek bireyler açısından belirsizlik taşıyacak, hak kullanımı ve fırsatlara erişim olumsuz şekilde etkilenecektir.

1. Türkiye’de Muhafazakâr ve Seküler Ayrımının Tarihsel Kökleri

Tarih boyunca ülkelerin kendine özel şartları, aldığı kararlar, yaptığı reformlar birtakım ideoloji, düşünce ve tartışmaların ortaya çıkmasına ve yükselmesine zemin hazırlamıştır. Şişman’ın da (2011, s.71) belirttiği gibi, “kavramlar, zaman ve mekânla, tarihsel, siyasal ve toplumsal tecrübeyle bağlantılı olarak ortaya çıkar ve anlam kazanır.” Bu ön kabullerden hareketle Türkiye’de muhafazakâr ve seküler tartışmaların temelini cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan birtakım değişim ve dönüşümlere dayandırmak doğru olacaktır.

Özellikle, modernleşme düşüncesi ve laiklik ilkesi ve bu iki kavrama dayanılarak yapılan reformlar ve bu reformlar sebep gösterilerek yapılan düzenlemeler (başörtüsü yasakları gibi) muhafazakâr kesimin tepkisine, protestolarına neden olmuştur. Modernleşme, “medeniyet değişimi anlamına geliyordu, yani ülkenin bütün kurumlarıyla beraber, toplumun kendisinin de Batılılaştırılması söz konusuydu.” (Türkmen, 2013, s.119). Modernleşme laik olmakla mümkündü. Türkiye’de laiklik ilkesi, 1922 yılından 1937’ye kadar basamak basamak yapılan çeşitli düzenlemelerle kabul edilmiş ve 1937’de devletin önemli bir özelliği olarak anayasaya girmiştir. Erken cumhuriyet döneminde yalnızca hukuksal ve siyasal alanların değil, sosyal hayatın da laikleştirilmesi hedeflendi. Hukuk ve siyaset alanında gerçekleşen laikleşme, toplumsal alanda aynı başarıyı sağlayamadı (Ünal Özkorkut, 2023, s.161).

Türkiye’de muhafazakârlık erken Cumhuriyet dönemiyle beraber gelişmiş, zamanla dönüşüme uğramış ve siyasal alanda önemli bir güç durumuna gelmiştir. 1950 yılında Demokrat Parti’nin (DP) muhafazakâr kesimin önem verdiği temel dini, manevi ve geleneksel değerleri öne çıkararak iktidar olması Türkiye’de muhafazakâr kesimin siyaset sahnesinde önemli bir aktör durumuna gelmesinde bir dönüm noktasıdır (Akarçay, 2008).

Türkiye’de 1980’li yıllar, kurgulanan ulusal kimliğin ve Cumhuriyet rejiminin daha fazla sorgulandığı ve tartışıldığı yıllardır. Özellikle 1980’lerin ortalarında muhafazakâr kesim, etkisini artırmıştır (Azak, 94, s.2013). 80’lerden itibaren muhafazakâr kesimin önceki deneyimlerinin ve liberal politikaların etkisiyle din anlayışlarında bir farklılaşma ortaya çıkmaya başlamıştır. Önceki yıllarda katı ideolojik yönlendirmeler içerisinde dine bakan muhafazakâr kesimin bakış açısı toplumsal ve kültürel bir içerik kazmaya başlamıştır (Tekin, 2004, s.12). Bu değişime sebep olan olayların aktarılması yerinde olacaktır.

80’li yıllarda değinilmesi gereken ilk konu 1980 askeri darbesidir. 12 Eylül 1980’de askeri darbe ile Türkiye’de yönetim “Milli Güvenlik Konseyi’ne (MGK)” geçmiş, 1983 yılına kadar yönetim MGK tarafından icra edilmiştir. Askeri yönetim 6 Kasım 1983’de yapılan genel seçimlerle 13 Aralık 1983 tarihinde Turgut Özal’ın Genel Başkanı olduğu Anavatan Partisi’nin iktidar olmasıyla sona ermiştir (Dündar, 2016, s.127). Askeri müdahale sonrası MGK’nın içinde bulunduğu Kurucu Meclis tarafından düzenlenen yeni Anayasa, 7 Kasım 1982’de halkoyuna sunulmuş, yeni anayasa yüzde 91.37 oranla kabul oyu almıştır (Soysal, 2022, s.977). Yeni anayasada laiklik önemli bir ilke olarak yer almıştır. Erken Cumhuriyet Döneminden itibaren laikliğe çok önem verildiği görülmektedir. Laikliğin kişi ve Allah arasında bir iletişim mekanizması olduğu göz önüne alındığında, alanı daraltılan dinin yeni bir kamusal alan düzenlenmesine kapı araladığı söylenebilir (Tekin, 2004, s.100). Darbeden sonra 21 Eylül 1983 yılında kurulan Refah Partisi 1984 yerel seçimlerinde % 4,8 oranında oy almış, sonraki seçimlerde oylarını artırmıştır. 90’lı yıllarda da seçimlerde önemli başarılar elde etmiştir. Göle’nin (2013, s.20) de ifade ettiği gibi, 1996 Temmuz ayından itibaren RP’nin koalisyon hükümeti oluşturmasıyla İslami söylem Türk politikasının gündemine ve kamusal alana bariz şekilde girmiştir. RP, 28 Şubat 1997’de “Milli Güvenlik Kurulu” kararı ile yeni bir sürece girdi. 16 Ocak 1997 tarihinde Anayasa Mahkemesi tarafından RP’nin, laikliğe aykırı eylemleri sebep gösterilerek kapatılmasına karar verildi (Manas, 2005, s.529-542). 28 Şubat sürecinin politik bakımdan muhafazakâr kesim için iki önemli sonucu oldu. Bunlardan birisi muhafazakâr partilerin ve politikacıların İslami söylemlerini kademeli şekilde terk etmeleri ve muhafazakâr kesimin kimlik politikasının güç kaybetmesidir ki “bireylerin kendilerini sürekli olarak ötekinin durumuna göre algıladığı bir ortamda, kimlik bir sorun olarak ortaya çıkar (Barbarosoğlu, 2015, s.19).” ikincisi ise muhafazakâr kesimin politik anlamda gücünü kaybetmesi ve siyasi alanda mevcudiyetinin azalmasıdır (Demirezen, 2015, s.71).

1980’li yıllar açısından değinilmesi gereken bir başka konu örtünme sorunudur. Başörtülü muhafazakâr kızların 80’li yıllarda üniversitelerde okuma istekleri başörtüsü sorununun Türkiye’nin gündemine girmesine neden olmuştur (Çayır, 2013, s.41). Batı tipi modernleşme ve laiklik uygulamaları Türk toplumunun kılık kıyafet yönünden de modern ve laik olunması gerekliliğini esas almıştır. Bu kapsamda 1925’te şapka kanunu, 1934’te de kılık kıyafet kanunu kabul edilmiştir. Kanunlarda kadınların kılık kıyafetiyle ilgili bir düzenleme olmamasına rağmen kadınların da kılık kıyafet bakımından modernleşmesi isteniyordu. Kadının kılık kıyafeti de laikliği yansıtmalıydı. Bu düşünce 1960’lı yıllarda

üniversitelerde başörtüsü yasaklarının uygulanmasına temel teşkil etmiştir. Türbanlı öğrencilerin üniversitelere girmelerinin yasaklanmasıyla örtünme sorunu muhafazakâr hareketin radikalleşmesinde büyük rol oynadı. Bu yasak, daha doğrusu “yasaklarla bertaraf edilen bu istenmeyen sosyal gerçeklik (Şişman, 2011, s.17)” türbanlı öğrencilerin eylemler ve gösteri yürüyüşleri yapmalarına, muhafazakâr kesimin seferber olmalarına neden oldu. Tesettür sorunu muhafazakâr ve seküler kesimler arasında kutuplaşma ve politik bir çatışma sebebi olmuş, örtünme sorunu çeşitli mecralarda şiddetli tartışmaların kaynağı olmuştur. Bu tartışmaların en önemli sonucu ise seküler ve muhafazakâr kesimler arasındaki kültürel bölünmeyi açığa çıkarmasıdır (Göle, 2016, ss.12-13). Muhafazakâr kız öğrencilerin üniversitelere İslami esaslara uygun kıyafetle girme istekleri seküler kesimin laiklik projesine yönelik görsel bir meydan okuma sayılmış, bu kıyafetlerle üniversitelere girilmesini laikçi seçkinler kendilerine ait gördükleri kamusal alanın ihlal edilmesi olarak algılamıştır (Göle, 2013, s.27).

RP'nin kapatılması kararından sonra, 17 Aralık 1997'de Fazilet Partisi (FP) kuruldu. Kapatılan RP milletvekilleri FP'ne geçti. 18 Nisan 1999 tarihinde yapılan seçimlerde Milli Görüşün oylarında düşüş görülse de bu seçimde 111 milletvekili çıkararak önemli bir başarı yakaladı. Fakat FP de laiklik ilkesine aykırı eylemleri sebep gösterilerek Anayasa Mahkemesi tarafından 2001 yılında kapatıldı (Manaz, 2005, ss.529-543). Muhafazakâr partilerin kapatılmaları partilerin tabanını oluşturan muhafazakâr kesimi rahatsız ettiği gibi muhafazakâr ve seküler ayrımını da derinleştirdiği söylenebilir. Ayrıca RP'nin kapatılmasıyla Milli Görüş hareketinin bölünmesi, hareket içerisinde yeni parti kurulmasının temelleri atılmıştır (Ezikoğlu, 2021, s.92).

1990'lı yıllar muhafazakâr kesim açısından büyük değişim ve dönüşümün gerçekleşmesi açısından önemlidir. 1980'li yıllarda muhafazakâr kesim modernizme tepkisel yaklaşımlar sergileyen siyasal söylemin etkisindeyken (Çayır, 2013, s.51), 1990'lı yıllarda 1980'lerdeki antimodernist ve tepkisel tavırlarını yumuşatmıştır. 1990 sonrası Türkiye'de yaşanan siyasal, ekonomik, toplumsal değişimler birçok alanı olduğu gibi muhafazakâr kesimin de düşüncesini etkilemiştir. Bu dönemde meydana gelen değişimler muhafazakâr kesimin kendilerini sorgulamasına sebep olmuş, bu sorgulama beraberinde birtakım değişimleri getirmiştir (Yağlı, 2005, s.239). Denilebilir ki 90'lı yıllarda “laik kamusal alan içinde özneleşme arayışı”, (Suman, 2013, s.83), “siyasal ve kültürel bir meydan okuma” (Bilici, 2013, s.216) söz konusudur.

90'lı yıllarda değinilmesi gereken önemli bir konu da tesettürlü kadınların örtünme sorununu “kadın hakları” bağlamında dile getirmeleridir. 1970 ve 80'li yıllarda ayet ve hadisler esas alınarak savunulmaya çalışılan örtünme meselesi, seküler kesime karşın kadın ayrımcılığı üzerinden savunulmaya başlanmıştır (Barbarosoğlu, 2015, s.42).

90'lı yıllar muhafazakâr partilerin iktidar olduğu, muhafazakâr kesimin ticaretle etkinlik kazandığı, görüntünün, görünürlüğüne öne çıktığı yıllardır (Aktas, 2016, s.32). 90'lı yıllarda muhafazakâr bireyler, laik eğitim kuramlarını bitirmiş, meslekleriyle belirli oranda

özerklik elde etmiş, İslam'da tatil, eğlence, düğünlerin nasıl yapılacağı gibi inceltilmiş hususları tartışmaya başlamıştır. Bu yıllarda ülkenin en iyi üniversitelerini bitiren muhafazakâr kesim, kendi televizyonlarını, gazetelerini, işyerlerini, tatile gidebilecekleri beş yıldızlı otelleri açmışlardır. Bu dönemde muhafazakâr kesim tatil mekânlarıyla, müzikleriyle, radyolarıyla, televizyon kanallarıyla, tesettür defileleriyle, moda dergileriyle farklı bir yaşam tarzını yansıtmaktaydılar. Ayrıca bu dönemde (1994 yılı) Türkiye'de muhafazakâr kadınların ilk platformu olan "Gökkuşluğu İstanbul Kadın Platformu" kurulmuştur (Çayır, 2013, ss.54-55). Bu durum kamusal alanda yalnızca muhafazakâr erkeklerin değil muhafazakâr kadınlarında önemli oranda görünür olduğunu göstermektedir. 90'lı yıllardaki bu gelişmeleri, "İslami üst orta sınıfların tüketim talep ve pratiklerinin görünürlük ve bir anlamda kamusalılık kazandığı bir eşik (Bilici, 2013, s.221)" olarak düşünmek mümkündür. Ayrıca muhafazakâr kesimin kamusal alanlara dönük yaşadığı bu dönüşümler, muhafazakâr kesimin, mevcut kamusal alanın kendilerini dışlamasına, yok saymasına yönelik bir tepkisi, varlıklarını ortaya koyma durumu olarak okunabilir (Sever, 2006, s.9).

Fazilet partisinin kapatılması Adalet ve kalkınma Partisi'nin (AKP) ve Saadet Partisi'nin (SP) kurulmasını sağladı. Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde 14 Ağustos 2001 tarihinde kurulan AKP, 3 Kasım 2002 tarihinde yapılan milletvekili seçimlerinde büyük başarı sağladı. Sonraki seçimlerde de büyük başarılar kazanan AKP günümüzde de (Bu satırlar 17.05.2024 tarihi itibarıyla yazılmıştır.) iktidarını sürdürmektedir. AKP'nin seçimlerde büyük başarı kazanması muhafazakâr kesimin siyasi tezahürü şeklinde ortaya çıkmaktadır. 80'lerde kapitalizme ve moderniteye karşı olan muhafazakâr kesim 90'larda hem kapitalist sistemin hem de modern kurumların İslamileştirilmesini istiyordu. 28 Şubat sürecinin etkisiyle de muhafazakâr kesim ekonominin ve devletin İslamileştirilmesi gayretinden kısmen de olsa vazgeçti. Bu vazgeçiş AKP temsil etmekteydi (Demirezen, 2015, ss.73-75). "Muhafazakârlığın özünü; geleneksel kurumlara ve değerlere saygı, mevcut toplumsal işleyişin radikal ve tepeden inmece değiştirilmesine karşı olma, toplumsal değişimin kendiliğinden gerçekleşmesine verilen önem oluşturur. Bu bağlamda AKP'nin muhafazakâr demokrat kimliğinin sahiplenip İslamcı benliği arka planda bırakmayı hedefledikleri söylenebilir. Bu bakış açısı siyasal İslamcı kimliğin muhafazakâr demokrat kimliğin gerisinde kalmasına neden olmuştur (Şükür, 2020, s.688)."

Ak Parti'nin günümüzde de devam eden iktidarı döneminde muhafazakâr kesim yalnızca siyasal açıdan değil ekonomik ve sosyal açılardan da güçlenmiş, kamusal alanda daha çok görünür ve söz sahibi olmuştur. Aynı zamanda birçok kavram ve faaliyet muhafazakâr kesimin dâhil olduğu bir yapıya dönüşmüş, Aktaş'ın da (2016, s.97) belirttiği gibi, kozmetik ürünleri, moda, pop müziği, demokrasi gibi birçok kavram, kurum ve olgular dini açıklamalarla muhafazakâr kesimin kullanımına açılmıştır. Aynı zamanda üniversitelere başörtüsüyle girememesi sorunu da Ak Parti döneminde son bulmuştur.

Çatışmacı bir şekilde de olsa, günümüzde muhafazakâr ve seküler kesimlerin, yaşam tarzlarının, söylemlerin birbiriyle kaynaşmaya başladığı, birbirini etkileyip değişime

uğrattığı görülmektedir. Muhafazakâr kesim cemaat, aile, İslam, vicdan kavramlarının dışına çıkıp, piyasa ekonomisi, eğitim, tüketim, iletişim ve sivil topluma doğru yöneldikçe kendi sınırlarının dışına çıkmak zorunda kalmakta, öte yandan da bu alanları dönüşüme uğratmaktadır (Göle, 2013, s.12).

2. Yöntem

Çalışmanın amacı, Kızıl Goncalar dizisi özelinde muhafazakâr ve seküler kesim temsillerinin, dizide hangi mesajların verildiğinin izleyenler tarafından nasıl algılandığının, dizinin izleyenler üzerindeki etkisi/etkilerinin ortaya konulmasıdır. Çalışmada Kızıl Goncalar dizisinin tercih edilmesinin nedeni dizide muhafazakâr ve seküler söylem, kod ve göstergelerin önemli yer tutması, muhafazakâr ve seküler birlikteliğine yer verilmesi, iki kesimin yaşam tarzlarını da konu edinmesi önemli kriterler olmuştur. Ayrıca dizinin reyting oranının yüksek olması da dizinin tercih edilmesini etkileyen bir başka etkenidir. Çalışmada 6 Mayıs 2024 reyting sonuçlarına bakılarak değerlendirme yapılmıştır. cnnturk.com.tr adresinde 07.05.2024 tarihli haberde 6 Mayıs 2024 reyting sonuçlarına göre Kızıl Goncalar dizisi reyting açısından birinci sırada yer almaktadır. Kızıl Goncalar dizisinin 20 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla sezon finali olarak 19. bölümü NOW TV’de yayınlanmıştır. Çalışmada dizinin birinci sezonunu oluşturan 19 bölümü dikkate alınmıştır.

Çalışmada, belirlenen amaçlarla uyumlu olarak Kızıl Goncalar dizisi özelinde “İzleyenlerin Kızıl Goncalar dizisini izleme nedenleri nelerdir?”, “Dizide yer alan aile yapıları hangi kelimelerle tanımlanmaktadır?”, “Dizide izleyicilerin kendine yakın hissettiği karakterler kimlerdir?”, “Muhafazakâr ve seküler kesim arasındaki farklılıklar hangi unsurlarla aktarılmaktadır? Bu farklılıklar sosyal gerçeklikle örtüşmekte midir?”, “Dizide yer alan aile yapıları nesnel bir şekilde aktarılmakta mıdır?”, “Muhafazakâr ve seküler kesim nasıl temsil edilmektedir? Bu temsillerle hangi mesajlar verilmektedir?”, “Dizide politik mesaj verilmekte midir?”, “Muhafazakâr ve seküler kesim temsilleri izleyenler üzerinde nasıl bir etki bırakmaktadır?”, “Dizi gündelik sohbetlerde yer almaktadır? Hangi açılardan?” şeklindeki soruların yanıtı aranmaktadır.

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan alımlama analizi yöntemi kullanılmıştır. Alımlama analizi, anlamın hedef kitle tarafından belirlenmesi ve oluşturulması esasına dayanan bir yöntemdir. Alımlamanın özünde, kitle iletişim araçlarından aktarılan mesajın genellikle birden çok anlama sahip olması ve mesajların yorumlanması mantığı söz konudur (McQuail ve Windahl, 2005, s.182). “İngiliz Kültürel Çalışmalar” geleneğinin önemli bir unsuru olan alımlama analizi araştırmalarında, izleyici, okuyucu veya kod açıcı medya metinleri tarafından tavsiye edilen, öne çıkarılan hegemonik veya egemen iletilere karşı direnç gösterme ve izlediği şeyleri kendi deneyimleri ekseninde anlam verme gücüne sahiptir (Yaylagül, 2014, s.134). Yani alımlama analizinde bireyler öne çıkarılanı, dayatılanı değil, kendi hür iradeleri ve tecrübeleriyle verileni değerlendirme, anlamlandırma, yorumlama, sonuç çıkarma gücüne sahiptir. Dolayısıyla izleyici veya kod açıcı aktif bir algılama yapısına sahiptir.

Çalışmada olasılığa dayalı olmayan örneklem türlerinden olan kartopu örneklem yoluyla Kızıl Goncalar dizisini izleyen ve Sivas'ta yaşayan 10 katılımcıya (7 kadın, 3 erkek) ulaşılmıştır. Zincir örnekleme olarak da adlandırılan kartopu örnekleminin temel mantığı, “tanımlanmış bir evrende bir birimi araştırma ölçütlerine uygun olan belirli özelliklerine göre başlangıç birimi olarak belirlemek ve ardından bir birimle türdeş özelliklere sahip diğer birimlere ulaşmaktır.” (Taylan, 2015, s.76).

Katılımcıların birbirlerini etkilememeleri amacıyla her bir katılımcı ile ayrı görüşme yapılmıştır. Birinci sezonunda 19 bölüm yayınlanmış olan dizinin tamamını izlemiş olmaları katılımcıların belirlenmesinde dikkate alınmıştır.

Çalışmada, bireylerin öncelikle Kızıl Goncalar dizisini düzenli olarak takip edip etmedikleri sorulmuştur. Düzenli olarak diziyi takip ettiği belirlenen bireylere çalışmanın amaçları doğrultusunda toplam 10 soru yöneltilmiştir. Bu 10 soru şu şekildedir: (Soruların belirlenmesinde “Efe'nin (2024) “Muhafazakâr ve Laik Kimliklerin Televizyon Dizilerinde Alınlanması: Kızılçık Şerbeti Dizisi” adlı makalesinde kullandığı sorulardan kısmen yararlanılmıştır.)

1. Kızıl Goncalar dizisini izleme nedeniniz nedir?
2. Dizide yer alan aile yapıları hangi kelimelerle tanımlanabilir?
3. Dizide kendinizi yakın hissettiğiniz karakterler kimlerdir?
4. Muhafazakâr ve seküler kesim arasındaki farklılıklar dizide hangi unsurlarla yansıtılmaktadır?
5. Dizide muhafazakâr ve seküler kesim arasındaki farklılıklar sosyal gerçeklikle örtüşmekte midir?
6. Dizide yer alan aile yapıları nesnel bir şekilde aktarılmış mıdır?
7. Dizide hangi mesajlar verilmektedir?
8. Dizide politik mesajlar verilmekte midir?
9. Dizi muhafazakâr veya seküler kesime yönelik düşüncelerinizi etkiledi mi?
10. Dizi gündelik sohbetlerinizde yer aldı mı? Hangi açılardan?

3. Dizinin Künyesi

Görsel 1. Kızıl Goncalar Dizisinin Afisi

Kaynak: <https://www.nowtv.com.tr>

Yönetmen: Ömür Atay

Senaryo: Şükrü Necati Şahin

Genel Koordinatör: Ahsen Tüzün Baltepe

Yapımcı: Faruk Turgut

Oyuncular: Özcan Deniz, Özgü Namal, Mert Yazıcıoğlu, Erkan Avcı, Hazal Türesan, Mert Turak, Selen Öztürk, Şerif Erol, Duygu Sarışın, Tuğrul Tülek, Sitare Akbaş, Mina Demirtaş, Esra Yılmaz

Yapım Şirketi: GOLD Film

Yayın Yılı: 18 Aralık 2023

Tür: Drama

Ülke: Türkiye

Dil: Türkçe

4. Dizinin Özeti (İlk Sezon / 19 Bölüm)

Kızıl goncalar dizisi seküler bir Atatürkçü rolünde olan Levent (Özcan Deniz) ve Faniler adlı bir tarikatın içinde yaşayan Meryem'in (Özgü Namal) yollarının kesişmesini konu edinmektedir. Meryem, Naim ve kızları Zeynep memleketlerinde meydana gelen deprem nedeniyle İstanbul'a gelerek Faniler isimli tarikatın kendilerine tahsis ettikleri dairede yaşarlar. Zeynep okumaya hevesli ve çok zeki bir kızdır. Zeynep'in bu meziyet ve istediğinin farkında olan Meryem, tarikat ve eşi Naim'le mücadele etmek zorunda kalmaktadır. Bu uğurda gizlice kızı Zeynep'i yurt dışına kaçırmaya bile çalışır. Tarikat ve Naim'in amacı

küçük yaştaki Zeynep'i tarikat şeyhinin torunu ve tarikat içinde önemli bir konumu olan Sadi Hüdayi Efendi'nin yeğeni Cüneyd Efendi ile evlendirmektedir.

Adli bir vaka sebebiyle, Cüneyt bir psikiyatr olan Levent ile tanışır. Önceki görev yıllarında Faniler adlı tarikatı tanıyan Levent, Cüneyt'e tıbbi anlamda yardım ettiği gibi, onu anlamaya da çalışır. Tarikat içinde önemli bir konumu olan Sadi Hüdayi çok sevdiği, zaman zaman da kışkandığı Cüneyd'in tedavi olması konusunda Doktor Levent ile görüşmesine ve tedavi olmasına yardımcı olur. Cüneyd geçmişte annesiyle yaşadığı olaylar ve ona duyduğu hasret nedeniyle psikiyatrik sorunlar yaşar. Zaman zaman psikiyatr olan Levent'le görüşmelere gider, hastanede yatmak zorunda kalır. Cüneyd tensel temas yapma konusunda büyük bir çekinceye sahiptir. Kimseyle tensel temas kuramamaktadır. Cüneyd'in küçükken babasıyla sorunlar yaşadığı anlaşılmaktadır. Cüneyd'in annesi o küçükken gözleri önünde yüksek bir yerden atlayıp intihar etmiştir. Bu durum onda unutamayacağı travmalar yaşamasına neden olmuştur.

Çevresinde idealist bir doktor olarak tanınan Levent, otoriter bir baba tarafından büyütülmüştür. İşine olan düşkünlüğü ve insanlara yardım etme konusundaki hassasiyeti nedeniyle kızı Mina ve eşi Beste'yi ihmal eder. Meryem'le tanıştıktan sonra özellikle kızı Mina'ya daha fazla ilgi göstermeye başlar. Meryem, İslami esaslara göre yaşayan, fedakâr, dürüst, becerikli bir kadındır. Özellikle kızını okutmak için büyük zorluklara katlanır. Levent'in Meryem ile yollarının kesişmesinde eşi Beste'nin büyük rolü vardır. Aslında Mina, Meryem ve Naim'in kızlarıdır. Hastanede yaşanan bir karışıklık nedeniyle Mina'yı evlat edinmişler. Beste, Meryem ve ailesi İstanbul'a geldikleri zaman kendisi de yurtdışına gideceği için Meryem'i İstanbul'daki evlerine ev işleri yapması için almıştır. Esasen Mina'yı öz annesine emanet edip gitmek niyetindedir. Bu şekilde Meryem ve kızı Zeynep Doktor Levent ve Levent'in yakın çevresiyle ilişki kurmaya başlar. Zamanla Levent'in babası Suavi Alkanlı Zeynep'e matematik alanında ders vermeye başlar.

Levent, Meryem'e kızı Zeynep'i okutması konusunda yardımcı olmaya başlar. Bu uğurda tarikatla ve Zeynep'in babası Naim'le sorunlar yaşar. Özellikle Zeynep'in babası Naim katı kuralları olan, geçmiş günahlarının etkisinde yaşayan, çok fazla meziyeti olmayan, çıkarıcı, kendi kızını dahi küçük yaşta evlendirebilecek kadar bağınaz bir insandır. Dolayısıyla da kızını okutmak yerine evlendirmeyi tercih etmekte, kendisi de bu evlilikten bir takım menfaatler elde etmeye çalışmaktadır.

Zeynep, annesi Meryem, Doktor Levent ve Levent'in yakın çevresinin yardım ve çabalarına rağmen Cüneyd ile evlenmek zorunda kalır. Levent, Cüneyd'in insanlarla temas edememe takıntısı olduğunu bildiği için Cüneyd'in ona dokunamayacağını bilir. Artık evli olan Zeynep Cüneyd'in evinde ayrı yataklarda yatmaya başlarlar. Diğer taraftan da Zeynep'in okuması konusunda Meryem ve Levent çaba göstermeye devam eder. Bu arada Zeynep'in Cüneyd'e önce merhamet şeklinde duyduğu duygu sevgiye dönüşmeye başlar. Cüneyd Zeynep'e kendisini boşaması konusunda yetki verir. Her ikisi de karşılıklı boşanmayı kabul eder. Bu arada Cüneyd'in babası umulmadık bir şekilde ortaya çıkar.

5. Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri ve Toplumsal Kimlikleri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Meslek	Eğitim	Toplumsal Kimliği
K-1	27	Kadın	Ev hanımı	Lisans	Orta
K-2	33	Kadın	Memur	Ön lisans	İkisine de yakın
K-3	52	Kadın	İşçi	İlköğretim	Laik
K-4	27	Kadın	Öğretmen	Lisans	Türkçü- Milliyetçi
K-5	23	Kadın	Ev hanımı	Lisans	Laik
K-6	39	Kadın	Öğretmen	Lisans	Milliyetçi
K-7	63	Kadın	Ev hanımı	İlköğretim	Laik
K-8	40	Erkek	Memur	Lisansüstü	Seküler
K-9	40	Erkek	İşçi	Lisans	Milliyetçi
K-10	43	Erkek	Memur	Lisans	Seküler

Tablo 1' den görüleceği üzere katılımcıların yaşları 23-63 aralığındadır. Toplam 10 katılımcının 7'si kadın, 3'ü erkektir. Katılımcıların 3'ü ev hanımı, 3'ü memur, 2'si işçi, 2'si öğretmendir. 1 katılımcısı lisansüstü, 6 katılımcı lisans, 1 katılımcı ön lisans, 2 katılımcı ilköğretim mezunudur. Katılımcıların toplumsal kimliklerini ifade şekilleri ise 1 katılımcı orta, 1 katılımcı ikisine de yakın, 1 katılımcı Türkçü- milliyetçi, 3 katılımcı laik, 2 katılımcı milliyetçi, 2 katılımcı da seküler şeklindedir.

5.1. Katılımcıların Diziyi İzleme Sebepleri

Katılımcıların diziyi izleme nedenlerini anlamaya yönelik sorular soruya katılımcılar genellikle muhafazakâr ve seküler kesimlerin farklılıklarıyla diziyi konu olmasının ilgilerini çektiğini belirtmişlerdir. Bunun dışında dizide yer alan manevi sohbetler, tasavvufla ilgili konular, tarikat ve cemaat yapılanmasının işleyiş şekline duyulan ilgi, farklı görüşlerin birbirlerini anlama çabası, karşılıklı iletişim ve etkileşimleri katılımcıların diziyi izleme ve takip etme noktasında temel isteklendirme (motivasyon) kaynaklarıdır. Diziyi izleme nedenleri değerlendirildiğinde katılımcıların farklı kesimlerin birbirini anlama çabaları, birbirlerine yardım etmeleri, karşılıklı etkileşim ve iletişimlerini merak etmeleri toplumsal yaşam açısından bir beklentiyi yansıttığı söylenebilir. Bu beklenti farklı düşünce

ve yaşam şekillerine sahip topluluk veya bireylerin karşılıklı iletişim, etkileşim, duygudaşlık (empati), anlayış içinde var olmaları şeklindedir.

K-1: Maneviyatımın yükselmesi ve Cüneyd, Levent hocanın manevi sohbetleri.

K-2: Cemaate ve laik kesime yönelik topluma birleştirici, sorgulayıcı mesajlar verdiği için.

K-3: Muhafazakâr ve seküler her iki kesimi konu edindiği için.

K-4: Günümüzde muhafazakâr, seküler ayrımının toplum için problem olduğunu varsayarak bu ikilik dizide nasıl yansıtılıyor, hangi konulara değiniliyor bunu görmek için. Tarikat ve cemaat yapılanmasına çok fazla hâkim olmadığım için işleyişlerini gözlemlemek için.

K-5: Toplumda yer edinen büyük problemlerden biri olan insanların birbirlerinin farklı yaşam tarzlarına saygı duymamalarını ve sürekli bir çatışma ve farklılaşma meselesini gayet güzel, akıcı, anlaşılır bir şekilde dizide yansıtmaları.

K-6: Farklı görüşlerde olan insanların anlaşma ve birbirlerini anlama çabalarını görmek hoşuma gidiyor. Aynı zamanda dizide bitmeyen bilinmezler de izlememe sebep oluyor.

K-7: Bu diziyi izleme sebepim iki kesimin bir dizide farklılıklarıyla yer alması, karşılıklı ilişkileri, verdikleri mücadeleler hoşuma gidiyor.

K-8: Cemaat ve seküler kesimin yaşam tarzlarını, ilişkilerini çok iyi yansıtıyor. Bu da benim hoşuma gidiyor.

K-9: İlk defa bir cemaat, bir diziyeye konu oldu. Cemaatlerin iç yüzünü göstereceğinden izledim.

K-10: Tasavvufla ve maneviyatla ilgili olduğu için.

5.2. Dizide Yer Alan Aile Yapılarının Tanımlanması

Katılımcılara dizide yer alan aile yapılarını tanımlamalarına yönelik soruya farklı yanıtlar verdikleri görülmüştür. Muhafazakâr aile yapıları için verilen yanıtlar, dindar, tutucu, dinci, bağnaz, geleneksel, aşırı dinci, kapalı, aşırı kapalı şeklindedir. Seküler aile yapıları için verilen yanıtlar ise, özgür, modern, çağdaş, sosyal, aşırı sosyal, laik, açık şeklindedir. Verilen yanıtlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde yapılan tanımlamaların iki zıt kutupta yer aldığı, muhafazakâr ve seküler ayrımının sınırlarını kesin şekilde çizdiği görülmektedir.

K-1: Dindar/tutucu – Özgür/modern

K-2: Muhafazakâr/tutucu/ köktendinci- Modern/çağdaş/sosyal

K-3: Dinci/bağnaz/muhafazakâr- Laik/modern

K-4: Muhafazakâr/dindar/geleneksel- Seküler/modern/çağdaş

K-5: Muhafazakâr, aşırı dinci- Seküler

K-6: Kapalı/muhafazakâr- Açık, seküler

K-7: Muhafazakâr-Laik

K-8: Muhafazakâr-Seküler

K-9: Aşırı içe kapalı aileler ve Aşırı sosyal bir aile

K-10: Muhafazakâr-Seküler

5.3. Dizide Yakın Hissedilen Karakter

Katılımcıların kendilerini yakın hissettikleri karakterler farklılık göstermekle birlikte katılımcılar genellikle Meryem cevabını vermişlerdir. Meryem'in kızını okutmak için verdiği mücadele, fedakâr bir anne oluşu nedeniyle katılımcılar Meryem'i kendilerine yakın hissetmektedirler. 2 katılımcı Cüneyd'i kendine yakın hissettiğini söylemişlerdir. Bunun sebebini ise K-4 Cüneyd'in zeki, bilgili, dürüst olmasına bağlamış, K-4 tasavvufi olduğu için cevabını vermiş, K-10 ise Cüneyd ile beraber Sadi Hüdai'yi kendine yakın hissetmiş sebebini ise bu iki karakter sayesinde tasavvufi konuların dizide ön plana çıkması şeklinde açıklamıştır. K-4 modern, bilimsel olduğu için Levent'i kendine yakın hissetmiş, K-8 ise modern, bilgili, kendini geliştirmiş, entelektüel bir insan olduğu için Levent'i kendine yakın hissetmiştir. F-4 feminist bir dindar olduğu için Birgül'ü kendine yakın hissetmiştir. K-6 bir şeylere ulaşmak için gösterdiği çaba ve zeki olmasından dolayı Zeynep'i kendine yakın hissetmiştir. K-5 ise dizide tam olarak kendisine yakın gördüğü bir karakterin olmadığını beyan ederek bütün karakterlerin kendi içinde çok güzel bir anlam ifade ettiğini belirtmiştir.

K-1: Meryem, kızını okutmak için çaba göstermesinden dolayı.

K-2: Kızını okutmak için verdiği mücadele nedeniyle Meryem, zeki, bilgili, dürüst olduğu için Cüneyd.

K-3: Meryem. Çünkü fedakâr bir anne. Kızını okutmak için çok çaba sarf ediyor.

K-4: Modern, bilimsel olduğu için Levent, felsefi, tasavvufi olduğu için Cüneyd, feminist dindar olduğu için de Birgül.

K-5: Dizide tam olarak kendime yakın gördüğüm bir karakter yok. Ama bütün karakterler kendi içinde çok güzel bir anlam ifade ediyor ve bu da gerçeği yansıtmakta çok iyi.

K-6: Dizide kendimi yakın hissettiğim karakter Zeynep. Bir şeylere ulaşmak için gösterdiği çaba ve zeki olmasından dolayı.

K-7: Meryem. Kızını okutmak için verdiği mücadele takdire değer gerçekten.

K-8: Levent. Çünkü modern, bilgili, kendini geliştirmiş, entelektüel bir insan.

K-9: Yok

K-10: Sadi Hüdayi ve Cüneyd. İkisi sayesinde tasavvufi konular dizide ön plana çıkıyor.

5.4. Muhafazakâr ve Seküler Kesim Arasındaki Farklılıkların Yorumlanması

Muhafazakâr ve seküler kesim arasındaki farklılıkların hangi unsurlarla yansıtıldığına yönelik soruya katılımcılar genel olarak eğitim, yaşam şekli, giyim, kuşam, ibadet alışkanlıkları, yaşadıkları ortam şeklinde yanıt vermişlerdir. Bunların dışında verilen yanıtlar muhafazakâr kesim için, geleneksel ve katı kurallar, dışarıya kapılı yapılar, ortak değerler, aile içi yakın ilişkiler, kadına değer vermeme, dini esas alma, itaat; seküler kesim için, dışa açık, esnek, modern, eşitlikçi, kişisel alana saygı, bireysel, özgürlükçe, tartışmaya açık olma, sorgulama, bilimi esas alma, kadına değer verme şeklindedir. Bu unsurlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde muhafazakâr ve seküler ayrımının çizgilerinin zıt kutuplar ekseninde çizildiği görülmektedir.

K-1: Eğitim, yaşam tarzı, giyim-kuşam

K-2: Yaşam şekli, eğitim

K-3: Bence eğitime verilen önemle, yaşam tarzlarıyla yansıtılmaktadır.

K-4: Muhafazakâr Kesim: Dışarıya kapalı yapılar, geleneksel ve katı kurallar, ortak değerler, aile içi yakın ilişkiler, tartışmaya kapalı konular. Seküler Kesim: Dışa açık, esnek, modern, eşitlikçi, kişisel alana saygı, bireysel, özgürlükçü, tartışmaya açık.

K-5: Eğitim konusunda seküler kesimde çocukların her alanda kendilerini geliştirmesi işlenirken, muhafazakâr kesimde kız çocuklarını okutmak yanlış bir düşünce olarak görülüyor. Ama dizide sadece muhafazakâr kesimin bu düşüncesi değil seküler kesimin de zamanında muhafazakâr kesimin kız çocuklarının okumasına karşı çıktığı bir dönem olduğu gayet güzel işlenmiş.

K-6: Öncelikle kadın kimliğine verilen değer noktasında ele alınmalıdır. Seküler kesimde kadına daha fazla değer verilirken ve kendi kimliğini oluşturması için engel oluşturulmazken muhafazakâr kesimde itaat eden ve gelişmesi engellenen bir unsur olarak ele alınmış. Seküler kesimde sorgulama varken muhafazakâr kesimde itaat görülmekte.

K-7: Cemaat içinde yer alan muhafazakâr kesim kızların okutulmasına izin vermiyor. Seküler kesim ise bu konuda kararlı. Eğitime verilen önem konusunda farklılık var. Ayrıca giyimleri, konuşmaları, davranışları, yaşadıkları yerler hep farklı.

K-8: Giyim tarzları, yaşam tarzları, yaşadıkları çevre, ibadet alışkanlıkları, olaylara bakış açıları. Cemaat içinde yer alan muhafazakâr kesim dini esas alarak, seküler kesim ise bilimi esas alarak olayları yorumluyor.

K-9: Muhafazakâr kesim kız çocuklarına çok önem vermeyen, dış dünyaya kendini kapatmış önderlerinin lafından çıkmayan kişiler. Seküler kesim ise çocuklara aşırı özgürlük vermiş ve ailesel yapıları çok rahat.

K-10: Yaşam şekilleriyle

5.5. Muhafazakâr ve Seküler Kesim Arasındaki farklılıkların Sosyal Gerçeklikle Uyumluluğu

Dizide muhafazakâr ve seküler kesim arasındaki farklılıkların sosyal gerçeklikle uyumuna yönelik sorulan soruya katılımcıların 6'sı (K-1, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8) uyumlu olduğu şeklinde cevap verirken, bir katılımcı (K-2) kısmen şeklinde cevap vermiş, K-3 tam olarak uyumlu olmadığını ifade etmiş, K-9 ve K-10 ise uyumlu olmadığını belirtmişlerdir. Büyük çoğunluğun uyumlu (6 katılımcı), 2 katılımcının da kısmen cevabı verdiği dikkate alındığında dizinin muhafazakâr ve seküler kesim farklılıklarının sosyal gerçeklikle büyük oranda örtüştüğü söylenebilir.

K-1: Evet, bence uyumlu.

K-2: Yani, kısmen.

K-3: Tam olarak değil. İki kesime yönelik eksik, abartılı taraflar var gibi.

K-4: Evet örtüşmektedir. Toplumun %80'i böyle olmasa da iki ayrı tarafın yaşayış ve davranışları çoğunlukla aynı.

K-5: Örtüşmektedir. Toplumumuzda böyle bir gerçek var. İki taraf da birbirlerinin yaşam tarzlarını bir türlü benimseyemeyip sürekli bir çatışma ve farklılaşma durumunda.

K-6: Evet zaman zaman örtüşmektedir. Bu kadar katı kurallar konusunda muhafazakâr kesimde esnemeler olsa da genel olarak dizide yer alan farklılıklar sosyal gerçeklikle örtüşmektedir.

K-7: Bence sosyal yaşamla gayet uyumlu.

K-8: Evet, hayatta da benzer durumlar, bire bir aynı olmasa da söz konusu.

K-9: Uyumlu olduğunu düşünmüyorum.

K-10: Bence örtüşmemektedir.

5.6. Dizide Yer Alan Aile Yapılarının Nesnel Bir Şekilde Aktarılıp Aktarılmadığı

Katılımcıların 8'i (K-1, K-2, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8, K-10) aile yapılarının nesnel olarak aktarıldığını ifade etmişlerdir. K-3 kısmen aktarıldığını, K-9 ise dizide iki kesimin de çok uç noktalarda yaşadığı için kararsız kaldığını ifade etmiştir. Verilen cevaplar dikkate alındığında aile yapılarının dizide nesnel olarak aktarıldığı söylenebilir.

K-1: Bence nesnel bir şekilde aktarılmıştır.

K-2: Aktarılmış olduğuna inanıyorum

K-3: Bence kısmen aktarılmıştır.

K-4: Çoğunlukla tarafsız ve nesnel bir şekilde aktarılmış. Dizinin iki tarafı da rahatsız etmesi bu durumu destekliyor.

K-5: Evet, aktarılmış. Gerçek hayatta da kızların okumalarına karşı çıkan bir kesim var; kızlarının okumasını her şeyin önünde tutan aileler de var.

K-6: Evet aile yapılarının anlatımı çok nettir.

K-7: Evet aktarılmış. Her şey doğal ve yalın.

K-8: Bence aktarılmış.

K-9: İki kesim de çok uç noktalarda yaşadığı için kararsızım.

K-10: Aktarılmıştır.

5.7. Dizide Verilen Mesajların Alınlanması

Dizide hangi mesajların verildiğine yönelik soruya katılımcılar muhafazakâr ve seküler kesimin yaşam tarzları bağlamında aşırılığa kaçmaması, birbirlerini anlamaya, birbirleriyle iletişim kurmaya çalışmaları şeklindedir (K-2, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8, K-10). Katılımcıların önemli çoğunluğunun söz birliği içinde iki kesimin de karşılıklı anlayış, iletişim içinde duygudaşlık yapmalarını ifade etmeleri sosyal gerçeklik açısından da bir beklentiyi yansıtmaktadır. Katılımcıların odaklandığı bir başka nokta ise dizinin ilk sezonunun baskın konusu olan Zeynep'in okutulması mücadelesine odaklanarak genellikle eğitim, kız çocuklarının okutulması şeklinde cevap vermişlerdir (K-2, K-3, K-7, K-8, K-10).

K-1: Bence dizinin verdiği ana mesajlar Türkiye'de muhafazakâr ve seküler çatışması ve tarikat gerçeğidir.

K-2: Eğitimin fazlasıyla önemli bir unsur olduğu mesajı verilmiştir. Ayrıca her şeyin fazlasının gerçeğe aykırı olduğu mesajı verilmiştir. Aşırı modernlik de aşırı muhafazakârlık da insanlara zarar verir bence.

K-3: Öncelikle eğitimle ilgili mesajlar verilmektedir.

K-4: Ayrışma olsa da ortak bir dil kullanıldığında iki kesim arasında çatışmanın giderilmesi bakımından başarılı olunacağı, esasında iki kesimin de bir bütün olduğu mesajı verilmektedir. Ayrıca seküler ve muhafazakâr kesimin iyi ve kötü yönlerinin eleştirilmesi gerektiği, muhafazakâr ve seküler kesime çoğunluk olarak değil bireysel düzeyde bakmamız gerektiği mesajları verilmektedir.

K-5: Bence dizide verilen en iyi mesaj aşırılık. Aşırıya kaçılan muhafazakârlığın da sekülerliğin de insanın yaşamında oluşmuş etkiler oluşturduğu.

K-6: Dizide muhafazakâr ve seküler kesimde yer alan bireylerin yollarının kesişmesiyle birbirlerini anlama çabalarının oluşması, iki kesiminin düşüncelerinde bir evrilmeye olabileceği ihtimalini aklıma getiriyor. Bu durum toplumda iki kesim arasında yaşanan

çatışma ve iletişimi gösterme niyeti şeklinde okunabilir. Bunun dışında kadınların toplumsal cinsiyet anlamında yaşadıklarını fark ettirme anlamında mesajlar verilmektedir.

K-7: Kız çocuklarının okutulması açısından mesaj verilmektedir. Ayrıca iki tarafın birbirlerini dinledikleri, birbirlerine yardım ettikleri zaman anlaşabileceği mesajı veriliyor.

K-8: Bence dizide verilen en önemli mesajlardan birisi kız çocuklarının okutulmasıdır. Ayrıca farklı kesimlerin birbirini anlaması, karşılıklı iletişim, dayanışma içinde olması şeklinde mesajlar verilmektedir.

K-9: Muhafazakâr ve seküler kesim arasında kalan çocukların hayatlarına dair mesajlar vardır.

K-10: Seküler kesim ve muhafazakâr kesimin birbirlerine karşı daha ılımlı ve daha anlayışlı olması, kız çocuklarının okutulması şeklinde mesajlar vardır.

5.8. Dizide Verilen Politik Mesajlar

Dizide politik mesajlar verilir verilmediğine yönelik soruya 4 katılımcı (K-1, K-2, K-9, K-10) dizide politik mesaj verilmediğini ifade etmişlerdir. İlgili soruya 4 katılımcı cemaat ve tarikatlar üzerine odaklanarak cemaat ve tarikatların devletin bütün kademelerinde yer aldıklarını, yayıldıklarını (K-4), siyasilere yakından ilişkili oldukları, her yere ulaşabilir oldukları (K-5), cemaatlerin toplumda güçlü oldukları (K-7), cemaat yapılanmasının toplumda önemli bir yer edindiği, söz sahibi olduğu ve devletin önemli katmanlarında sözlerinin geçtiği (K-8) şeklinde cevap vermişlerdir. Verilen cevapların hayali bir cemaatin diziyeye konu olmasının yanında cemaatle ilgili yakın geçmişte yaşanan sorunlar (15 Temmuz darbe girişimi, sınav sorularının cemaat üyelerine sızdırılması gibi), cemaatlerle ilgili medyada yer alan haber ve programlarla da ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda sosyal gerçeklik ve dizide yer alan hayali cemaatin işleyişi arasında bir bağ kurulduğu söylenebilir. Bir katılımcı (K-3) cemaatlerin kız çocuklarının okumasına karşı bakış açısına yönelik politik mesaj verildiğini ifade etmiştir. Ayrıca K-3 dizinin muhafazakâr ve seküler kesimin birçok konuda çatışma içinde olduğu yönünde politik mesaj içerdiğini belirtmiştir. K-6 özellikle son bölümlerde cemaatin karşı çıktığı halde Cüneyd Efendi'nin kız çocuklarının okutulmasına izin vermesini dizide cemaatin olumlanması olarak değerlendirmektedir. Ona göre bu davranış cemaatleri toplumda ılımlı düşünce yapısına sahip topluluk olarak gösterme çabası söz konusu olabilir. Böyle bir varsayımın dizinin yer aldığı NOW TV'nin (Eski adı FOX TV) iktidar, cemaat ve tarikatlarla uzak bir yayın anlayışı olduğu göz önüne alındığında ilgili katılımcının cemaatlerin kanala baskı yaptığını düşünmesi şeklinde yorumlanabilir. Yakın geçmişte cemaatle yaşanan gelişmeler ve medyada cemaatlerin çeşitli kurum ve kuruluşlarda yoğun şekilde yer almasıyla ilgili haberler bu şekilde bir düşünceye neden olmuş olabilir. K-4 ve K-8 dizide verilen politik mesajlarla ilgili soruya yakın geçmişte Türkiye'de yaşanan olaylarla ilişkilendirerek cevap vermiştir. K-4 Zeynep'in erken yaşta evlendirilmesini ve hukukun bu olaya sessiz kalmasını Hiranur Vakfı olayıyla ilişkilendirmektedir. Ayrıca K-4 28 Şubat olayı ve evetçilik meselesi,

geçmiş Türkiye siyaseti, iktidarın üstü kapalı işlemesi gibi olay ve durumlara yönelik dizide politik mesajlar verildiğini ifade ederek dizinin yaşanmış olaylarla ilgili politik mesajlar içerdiğini vurgulamaktadır. K-8 de dizide 28 Şubat'a gönderme yapılarak zamanında seküler kesimin de başörtüsü nedeniyle kız çocuklarının okutulmasına karşı çıktığı yönünde mesaj verildiğini ifade etmiştir.

K-1: Bence dizide politik mesaj verilmemektedir.

K-2: Politik mesaj verilmemektedir.

K-3: Verildiğini düşünüyorum. Mesela cemaatlerin kız çocuklarının okumasına bakış açıları aktarılmakta, bu konuda önemli mesajlar verilmektedir. Ayrıca muhafazakâr ve seküler kesimin birçok konuda, mesela giyim kuşam, hayata bakış, çatışma içinde olduğu mesajı verilmektedir.

K-4: Evet verilmektedir. Cemaat ve tarikatların devletim bütün kurum ve kuruluşlarının içinde oldukları ve yayıldıkları mesajı verilmekte. Zeynep'in erken yaşta evlendirilmesi (Hiranur Vakfı olayında olduğu gibi) hukukun sessiz kalması. 28 Şubat olayları ve evetçilik meselesi. Geçmiş Türkiye siyaseti, mevcut iktidarın üstü kapalı işlemesi gibi olay ve durumlara yönelik dizide politik mesajlar verilmektedir.

K-5: Evet. Özellikle de cemaate yönelik. Cemaatin siyasilerle yakından ilişkili olduğu, her yere ulaşabilir olduğu mesajı verilmektedir.

K-6: Evet, politik mesajların olduğunu düşünüyorum. Özellikle son bölümlerde cemaatin karşı çıktığı halde Cüneyd Efendi'nin kızların okumasına izin vermesi cemaat ve tarikatların daha ılımlı düşünce yapısında göstermek isteniyor olabilir.

K-7: Cemaatlerin toplumda güçlü olduğu mesajı veriliyor.

K-8: Verilmektedir. Dizide verilen en önemli politik mesaj cemaat yapılanmasının toplumda önemli bir yer edindiği, söz sahibi olduğu ve devletin önemli katmanlarında sözlerinin geçtiği şeklindedir. Ayrıca iki kesime yönelik politik mesajlar da söz konusudur. Örneğin 28 Şubat'a gönderme yapılmakta, zamanında seküler kesimin de başörtüsü nedeniyle kız çocuklarının okutulmasına karşı çıktığı vurgulanmaktadır.

K-9: Zannetmiyorum.

K-10: Dizide politik mesaj olduğunu düşünmüyorum.

5.9. Dizide Muhafazakâr ve Seküler Kesime Yönelik Temsillerin Bu Kesimlere Yönelik Düşüncelere Etkisi

Dizinin muhafazakâr ve seküler kesime yönelik düşüncelerini etkileyip etkilemediğinin sorulduğu soruya katılımcıların 5'i (K-6, K-7, K-8, K-9, K-10) iki kesime yönelik önceki düşüncelerini etkilemediklerini ifade etmişlerdir. K-1 iki kesime yönelik mevcut düşüncelerini daha fazla pekiştirdiğini söylemiştir. K-3 de benzer şekilde cevap vererek iki kesime yönelik önceki düşüncelerinin pekiştiğini belirtmiştir. K-2 cemaatlere yönelik

düşüncelerini olumsuz olarak etkilediğini, K-4 iki tarafa da olan düşüncelerinin çok fazla değişmemekle birlikte dizinin kendisine birlik, bütünlük içinde yaşamak gerektiğini, birbirini eleştirmek yerine karşılıklı empati kurmak gerekliliğini düşündüğüünü ifade etmiştir. K-5 ise iki kesim içinde iyi ve kötü insanların olduğunu, genellemeler sebebiyle iyi insanların da yargılandığını dizi sayesinde daha iyi anladığını vurgulamıştır. Diziden etkilendiğini söyleyen katılımcıların (5 katılımcı) açıklamaları dikkate alındığında dizinin muhafazakâr ve seküler kesim temsilcilerinin katılımcıların yarısını etkilediği ortaya çıkmaktadır. Bu etki iki katılımcının (K-2, K-3) iki kesime yönelik mevcut düşüncelerini pekiştirmesi şeklindedir. Dizideki temsiller 2 katılımcının (K-4, K-5) iki kesime yönelik birlik, bütünlük, karşılıklı empati, iyi ve kötünün ayrılması şeklinde olumlu bir etki bıraktığı, K-2 kodlu katılımcı üzerinde ise cemaatlere yönelik olumsuz bir etki bıraktığı görülmüştür.

K-1: Mevcut düşüncelerimi daha fazla pekiştirdi.

K-2: Cemaatlere yönelik düşüncelerimi olumsuz olarak etkiledi.

K-3: Evet etkiledi. Kafamdaki cemaat, muhafazakâr, seküler düşüncelerimi daha fazla benimsememe sebep oldu.

K-4: İki tarafa da olan düşüncelerim çok fazla değişmedi. Bir taraf değil, birlik ve bütünlük içinde yaşamamız gerekiyor. Seküler ve muhafazakâr kesimi çok fazla eleştirmek yerine empati yapmam gerektiğini düşündüm.

K-5: Etkiledi. İki tarafın da içinde aslında iyinin de kötünün de olduğu ve genellemeler yüzünden iyilerin de yargılandığını daha iyi anladım.

K-6: Hayır etkilemedi.

K-7: Hayır etkilemedi. Zaten böyle düşünüyordum.

K-8: Düşüncelerim iki kesime yönelik aynı doğrultuda.

K-9: Hayır etkilemedi.

K-10: Etkilemedi.

5.10. Dizinin Gündelik Sohbetlere Konu Olması

Dizinin gündelik sohbetlere hangi açılardan yer aldığı belirlenmesine yönelik soruya 9 katılımcı (K-1, K-2, K-3, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8, K-9) dizinin gündelik sohbetlerde yer aldığını belirtmişlerdir. Bu sayı dizinin katılımcıların üzerinde önemli oranda etkili olduğu yönünde yorumlanabilir. 1 katılımcı (K-10) dizinin gündelik sohbetlerinde yer almadığını belirtmiştir. Bu sohbetlerin konusu genellikle maneviyat (K-1, K-2, K-3), cemaatlerin işleyişi, ritüelleri, ilişkileri (K-4, K-6, K-7, K-8) şeklindedir. Bunların dışında muhafazakâr ve seküler çatışması, iki kesimin ilişkileri (K-8), dizide hangi cemaatin hedef aldığı (K-4), kız çocuklarının okutulması (K-7), Meryem'in kızı için verdiği mücadele (K-8) şeklindedir. K-9 arkadaşlarıyla yaptığı gündelik sohbetlerinin konusunun muhafazakâr

kesimin sanki daha popüler ve çekici bir kimlikle anlatıldığı yönündedir. Bu bağlamda dizide muhafazakâr kesimin ön plana çıkarıldığını, seküler kesimin geri planda kaldığını ifade etmektedir.

K-1: Evet aldı. Maneviyat ve iki kesimin eğitime verdiği önem açısından.

K-2: Evet aldı. Maneviyat açısından.

K-3: Maneviyat konusunda yer aldı.

K-4: Gündelik sohbetlerimizde iki tarafın farklılıkları hakkında konuştuk.. Dizide gösterilen cemaat ritüelleri gerçekten var mı? Dizide hangi cemaatler hedef alınıyor? Bunları konuştuk.

K-5: Evet. Gerçek hayatta da muhafazakâr ve seküler çatışması hep var. Böyle bir durumla karşılaşınca dizide de yansıtılmıştı dediğim oldu.

K-6: Evet. Kapalı bir yapı olan tarikatların şeffaf bir şekilde gösterilmeye çalışılması noktasında bu yapı içerisinde olanlar hakkında sohbetimize konu olduğu zamanlar oldu.

K-7: Evet aldı. Kız çocuklarının okutulması açısından yer aldı. Bir de cemaatte olan olaylar, menfaat çatışmaları açısından yer aldı.

K-8: Cemaat yapılanması, Meryem'in kızı için verdiği mücadele, iki kesimin karşılıklı ilişkileri arkadaş sohbetlerinde yer aldı.

K-9: Evet, arkadaşlarla diziyi alakalı sohbet ettik. Muhafazakâr kesim sanki daha popüler ve çekici bir kimlikle anlatıldığına dair sohbetimiz oldu.

K-10: Sohbetlerde yer almadı.

Sonuç

Kızıl Goncalar dizisi özelinde, muhafazakâr ve seküler kesim temsillerinin, dizide hangi mesajların verildiğinin izleyenler tarafından nasıl algılandığının, dizinin izleyenler üzerindeki etkilerinin ortaya konulması amaçlarıyla yapılan çalışma sonucunda çeşitli bulgular elde edilmiştir. İlk olarak katılımcıların diziyi izleme nedenleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda katılımcıların genellikle muhafazakâr ve seküler kesimlerin farklılıklarıyla diziyi konu olmasının ilgilerini çektiği bulgulanmıştır. (K-3: Muhafazakâr ve seküler her iki kesimi konu edindiği için. K-8: Cemaat ve seküler kesimin yaşam tarzlarını, ilişkilerini çok iyi yansıtıyor. Bu da benim hoşuma gidiyor.) Bunun dışında farklı kesimlerin birbirlerini anlama çabası, karşılıklı etkileşim ve iletişimleri, tasavvufi konular, manevi sohbetler, cemaat ve tarikatların işleyiş şekilleri katılımcıların diziyi takip etme konusunda temel isteklendirme kaynakları olduğu görülmüştür.

Dizide yer alan aile tanımlamalarına yönelik soruya katılımcılar farklı yanıtlar vermişlerdir. Muhafazakâr aile yapıları için verilen yanıtlar, dindar, tutucu, dinci, bağnaz, geleneksel, aşırı dinci, kapalı, aşırı kapalı şeklindedir. Seküler aile yapıları için verilen

yanıtlar ise, özgür, modern, çağdaş, sosyal, aşırı sosyal, laik, açık şeklindedir. (K-2: Muhafazakâr/tutucu/ köktendinci- Modern/çağdaş/sosyal, K-4: Muhafazakâr/dindar/geleneksel- Seküler/modern/çağdaş). Verilen yanıtların iki zıt kutupta yer aldığı değerlendirildiğinde iki kesim arasındaki ayrımın sınırlarının keskin şekilde çizildiği ileri sürülebilir.

Katılımcıların kendilerini yakın hissettikleri karakterler farklılık göstermekle birlikte katılımcılar genellikle Meryem cevabını vermişlerdir. (K-1: Meryem, kızını okutmak için çaba göstermesinden dolayı. K-2: Kızını okutmak için verdiği mücadele nedeniyle Meryem, zeki, bilgili, dürüst olduğu için Cüneyd. K-3: Meryem. Çünkü fedakâr bir anne. Kızını okutmak için çok çaba sarf ediyor.) Meryem'in kızını okutmak için verdiği mücadele, fedakâr bir anne oluşu nedeniyle katılımcılar Meryem'i kendilerine yakın hissetmektedirler. Katılımcıların birçoğunun Meryem'i kendine yakın görmesi ve bunun sebebini kızını okutmak için verdiği mücadele olarak açıklamaları katılımcıların mücadelecı bir ruha verdiği önemi gösterdiği gibi kızların okumasına verdikleri değeri de yansıtmaktadır. Bunun dışında katılımcılar kendi düşünce ve beklentileriyle alakalı kişiliğe sahip olan karakterleri kendilerine yakın hissetmişlerdir.

Muhafazakâr ve seküler kesim arasındaki farklılıkların hangi unsurlarla yansıtıldığına yönelik soruya katılımcılar genel olarak muhafazakâr kesim için, geleneksel ve katı kurallar, dışarıya kapılı yapılar, ortak değerler, aile içi yakın ilişkiler, kadına değer vermeme, kız çocuklarının eğitime önem vermeme, dini esas alma, itaat; seküler kesim için, dışı açık, esnek, modern, eşitlikçi, kişisel alana saygı, bireysel, özgürlükçe, tartışmaya açık olma, sorgulama, bilimi esas alma, kadına değer verme, kız çocuklarının eğitime önem verme şeklindedir. (K-1: Eğitim, yaşam tarzı, giyim-kuşam. K-2: Yaşam şekli, eğitim. K-3: Bence eğitime verilen önemle, yaşam tarzlarıyla yansıtılmaktadır. K-10: Yaşam şekilleriyle.)

Dizide muhafazakâr ve seküler kesim arasındaki farklılıkların sosyal gerçeklikle uyumuna yönelik sorulara katılımcıların 6'sı (K-1, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8) uyumlu olduğu şeklinde cevap verirken, bir katılımcı (K-2) kısmen şeklinde cevap vermiş, K-3 tam olarak uyumlu olmadığını ifade etmiş, K-9 ve K-10 ise uyumlu olmadığını belirtmişlerdir. Bu durum dizide yer alan iki kesim arasındaki farklılıkların büyük oranda sosyal gerçeklikle uyumlu olduğunu göstermektedir. Diğer yandan dizide yer alan aile yapılarının nesnel olarak aktarılıp aktarılmadığına yönelik soruya katılımcıların 8'i (K-1, K-2, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8, K-10) nesnel olarak aktarıldığını ifade etmişlerdir. K-3 kısmen aktarıldığını, K-9 ise dizide iki kesimin de çok uç noktalarda yaşadığı için kararsız kaldığını ifade etmiştir.

Dizide hangi mesajların verildiğine yönelik soruya katılımcılar muhafazakâr ve seküler kesimin yaşam tarzları bağlamında aşırılığa kaçmaması, birbirlerini anlamaya, birbirleriyle iletişim kurmaya çalışmaları şeklindedir (K-2, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8, K-10). Katılımcıların önemli çoğunluğunun söz birliği içinde iki kesimin de karşılıklı anlayış, iletişim içinde duygudaşlık yapmalarını ifade etmeleri sosyal gerçeklik açısından da bir beklentiyi

yansıtmaktadır. Katılımcıların odaklandığı bir başka nokta ise dizinin ilk sezonunun baskın konusu olan Zeynep'in okutulması mücadelesine odaklanarak genellikle eğitim, kız çocuklarının okutulması şeklinde cevap vermişlerdir (K-2, K-3, K-7, K-8, K-10). Bu bağlamda kız çocuklarının okutulması açısından dizinin izleyenlere önemli bir sosyal mesaj verdiği değerlendirilmektedir.

Katılımcıların 4'ü dizide politik mesaj verildiğini düşünmemektedir. 4 katılımcı cemaat ve tarikatlar üzerine odaklanarak cemaat ve tarikatların devletin bütün kademelerinde yer aldıklarını, yayıldıklarını, siyasilerle yakından ilişkili oldukları, her yere ulaşabilir oldukları, cemaatlerin toplumda güçlü oldukları, cemaat yapılanmasının toplumda önemli bir yer edindiği, söz sahibi olduğu ve devletin önemli katmanlarında sözlerinin geçtiği şeklinde cevap vermişlerdir. Verilen bu cevapların dizide hayali bir cemaatin yer almasının yanında cemaatlerle ilgili yakın geçmişte yaşanan sorunlar, cemaatlerle ilgili medyada yer alan haber ve programlarla da ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda sosyal gerçeklik ve dizide yer alan hayali cemaatin işleyişi arasında bir bağ kurulduğu ileri sürülebilir. İki katılımcı 28 Şubat olayı gibi Türkiye'de yakın geçmişte yaşanan olaylarla dizide yer alan bazı sahne ve konuşmalar arasında bağ kurmuşlardır. Bu durum dizinin sosyal gerçekliğe gönderme yapması şeklinde değerlendirilebileceği gibi eleştirel bir yön içerdiğini de ortaya koymaktadır.

Dizide muhafazakâr ve seküler kesimlere yönelik temsillerin bu kesimlere ilişkin düşüncelere etkisinin sorulduğu soruya beş katılımcı (K-6, K-7, K-8, K-9, K-10) düşüncelerinde bir değişme olmadığı ifade etmiştir. Beş katılımcı ise dizinin düşüncelerini etkilediğini ifade etmiştir (K-1, K-2, K-3, K-4, K-5) Öte yandan dizinin gündelik sohbetlere konu olup olmadığına yönelik soruya dokuz katılımcı (K-1, K-2, K-3, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8, K-9) gündelik sohbetlerine çeşitli bağlarla dâhil olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum genel olarak dizinin izleyenler üzerinde önemli derecede etkili olduğunu göstermektedir.

Muhafazakâr ve seküler gibi iki farklı yaşam şeklini benimseyen topluluklar özellikle medyaya konu olurken çok dikkatli olunmalıdır. Zira geçmişte Türkiye'de yaşanan birçok toplumsal olayın özünde fikir ayrılıkları, yaşam tarzı farklılıklarına tahammül edememe gibi durumların olduğu görülmektedir. Bu nedenle farklı düşünceler, yaşam tarzları, fikir ayrılıkları dizilere konu edilirken dikkat edilmeli, olan veya olması muhtemel ayrımlar körüklenmemeli, olay, olgu ve durumlar derinlikli bir bakış açısıyla yansıtılmalıdır. Ayrıca medyada yönelik muhafazakâr ve seküler ayrımı konusunda akademik çalışmaların yapılması, bu çalışmalarda konunun önemi, toplumsal yaşama yansımaları, ayrımın kökenleri, medyaya yansıyan ayrımların nasıl temsil edildiği, hangi mesajların verildiği şeklinde konuların ele alınması önemlidir. Bu şekilde kimlikler üzerinden yapılan ayrımcılığa dikkat çekilebileceği gibi medyanın kendisini değerlendirebileceği bir perspektif de sunulabilecektir.

Extended Abstract

The aim of the study is to reveal the representations of the conservative and secular segments in the Red Rosebuds series, how the messages given in the series are perceived by the viewers, and the effects of the series on the viewers. In the study, the reason why the series Red Rosebuds was preferred was the important place of conservative and secular discourses, codes and indicators in the series, the inclusion of conservative and secular unity, and the subject of the lifestyles of the two segments were important criteria. In addition, the high rating rate of the series is another factor affecting the preference of the series. In the study, an evaluation was made by looking at the 6 May 2024 rating results. According to the news dated 07.05.2024 on cnnturk.com.tr, according to the 6 May 2024 rating results, the Red Goncalar series ranked first in terms of rating. As of 20 May 2024, the 19th episode of the Red Goncalar series was broadcast on NOW TV as the season finale. In the study, 19 episodes of the first season of the series were taken into consideration.

In the study, in line with the determined objectives, the following questions were asked: 'What are the reasons for the viewers to watch the series Red Goncalar?', 'With which words are the family structures in the series defined?', 'Who are the characters that the viewers feel close to themselves in the series?', 'With which elements are the differences between the conservative and secular groups conveyed? Do these differences overlap with social reality?', 'Are the family structures in the series conveyed objectively?', 'How are the conservative and secular groups represented? What messages are given through these representations?', 'Are political messages given in the series?', 'What kind of an effect do the representations of conservative and secular groups have on the viewers?', 'Does the series take place in daily conversations? From which perspectives?' are sought to be answered. Reception analysis method, one of the qualitative research methods, was used in the study.

Various findings were obtained as a result of the study conducted with the aim of revealing the representations of the conservative and secular sectors, how the messages given in the series are perceived by the viewers, and the effects of the series on the viewers. Firstly, it was tried to determine the reasons for the participants to watch the series. In this context, it was found that the participants were generally interested in the fact that conservative and secular groups were the subject of the series with their differences. Apart from this, it was seen that the efforts of different segments to understand each other, mutual interaction and communication, mystical issues, spiritual conversations, the way congregations and sects function were the main sources of motivation for the participants to follow the series.

Participants gave different answers to the question about the family definitions in the series. The answers given for conservative family structures are religious, conservative, religious, bigoted, traditional, extremely religious, closed, extremely closed. The answers

given for secular family structures are as follows: free, modern, contemporary, social, extremely social, secular, open.

Although the characters that the participants felt close to differed, the participants generally answered Maryam. In response to the question as to which elements reflect the differences between the conservative and secular segments, the participants generally answered that for the conservative segment, traditional and rigid rules, closed structures, common values, close relationships within the family, not valuing women, not giving importance to girls' education, being based on religion, obedience; for the secular segment, open to the outside, flexible, modern, egalitarian, respect for personal space, individual, freedom, being open to discussion, questioning, being based on science, valuing women, giving importance to girls' education.

When asked about the compatibility of the differences between the conservative and secular groups in the series with social reality, six of the participants answered that they were compatible, while two participants answered partially. In response to the question about which messages were given in the series, the participants stated that conservative and secular people should not go to extremes in terms of their lifestyles, try to understand each other and communicate with each other.

Four of the participants did not think that there was a political message in the series. Four participants focused on congregations and sects and responded that congregations and sects are involved in all levels of the state, that they spread, that they are closely related to politicians, that they can reach everywhere, that congregations are strong in society, that the congregation structuring has an important place in society, that they have a say and that they have a say in important layers of the state.

In response to the question about the effect of the representations of conservative and secular groups in the series on the thoughts about these groups, five participants stated that there was no change in their thoughts. Five participants stated that the series affected their thoughts. On the other hand, nine participants stated that the series was included in their daily conversations in various contexts. This situation shows that the series has a significant effect on the viewers in general.

Communities that adopt two different lifestyles such as conservative and secular should be very careful especially when they are the subject of media coverage. Because it is seen that many social incidents in Turkey in the past were caused by differences of opinion and intolerance of lifestyle differences. For this reason, different thoughts, lifestyles, and differences of opinion should be taken into consideration when they are the subject of the series, the existing or possible distinctions should not be fuelled, and the events, facts and situations should be reflected with a deep perspective.

Kaynakça | References

- Akarçay, E. (2008). Bir Muhafazakârlaştırma Projesi Olarak Türk-İslam Sentezi. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş, C. (2016). *Bacıdan Bayana*. İz Yayıncılık.
- Alexander, J. (2013). The contradictions of conservatism. *Government and Opposition*, 48(4), 594-615.
- Aydın, İ. H. (2011). Seküler Ahlak Bağlamında Din-Ahlak İlişkisi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (35), 1-23.
- Azak, U. (2013). İslami Radyolar ve Türbanlı Spikerler. İslam'ın Yeni Kamusal Yüzleri (ss. 93-109). (Ed. N. Göle). Metis Yayınları.
- Barbarosoğlu, F. (2015). *Şov ve Mahrem*. Profil Yayıncılık.
- Bilici, M. (2013). İslam'ın Bronzlaşan Yüzü: Caprice Hotel Örnek Olayı. İslam'ın Yeni Kamusal Yüzleri (ss. 216-236) içinde. (Ed. N. Göle). Metis Yayınları.
- Çayır, K. (2013). İslamcı Bir Sivil Toplum Örgütü: Gökkuşuğu İstanbul Kadın Platformu. İslam'ın Yeni Kamusal Yüzleri (ss. 41-67) içinde. (Ed. N. Göle). Metis Yayınları.
- Çetin, N. S. (2023). Dindar Aile ve Modern Aile İlişkisinde Değişim ve Çatışmaları Dizi Filmler Üzerinden Okumak: Kızılıcak Şerbeti. *Medya Ve Din Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 143-165. <https://doi.org/10.47951/mediad.1297566>.
- De Cleen, B. (2018). The conservative political logic: a discourse-theoretical perspective. *Journal of political ideologies*, 23(1), 10-29.
- Demirezen, İ. (2015). *Tüketim Toplumu ve Din*. Dem Yayınları.
- Dündar, L. (2016). 12 Eylül 1980 Darbesinin Basma Etkileri. *Tarihin Peşinde Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (16), 125-154.
- Efe, H. S. (2024). Muhafazakâr ve Laik Kimliklerin Televizyon Dizilerinde Alınlanması: "Kızılıcak Şerbeti Dizisi". *Injocmer*, 4(1), 21-43.
- Ertit, V. (2014). Birbirinin Yerine Kullanılan İki Farklı Kavram: Sekülerleşme ve Laiklik. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 9 (1), 103-124.
- Ezikoğlu, Ç. (2021). Türkiye Siyasetinde Bir Siyasal Beka Aracı Olarak 28 Şubat. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (46), ss. 85-100.
- Göle, N. (2013). Giriş. İslam'ın Yeni Kamusal Yüzleri (ss. 7-17) içinde. (Ed. N. Göle). Metis Yayınları.
- Göle, N. (2013). Modernist Kamusal Alan ve İslami Ahlak. İslam'ın Yeni Kamusal Yüzleri (ss. 19-40) içinde. (Ed. N. Göle). Metis Yayınları.
- Göle, N. (2016). *Modern Mahrem*. Metis Yayınları.
- Huntington, S. P. (1957). Conservatism as an Ideology. *American political science review*, 51(2), 454-473.
- Karakoyunlu, B. (2023). Seküler, Dindar ve Akışkan Dindar Kimliğin Kendini Gündelik Yaşam Pratikleri Üzerinden Üretimi: Kızılıcak Şerbeti Örneği. *Anadolu İlahiyat Akademisi*, (50), 747-768.
- Keddie, N. R. (2003). Secularism & its discontents. *Daedalus*, 132(3), 14-30.

- Manas, A. (2005). *Dünyada ve Türkiye’de Siyasal İslamcılık*. Ayraç Yayınevi.
- McQuail, D. Windahl, S. (2005). İletişim Modelleri. (Çev. Konca Yumlu). Ankara: İmge Kitabevi.
- NOW TV (Tarih Belirtilmemiş). Kızıl Goncalar Dizisinin Afişi. <https://www.nowtv.com.tr/Kizil-Goncalar/haber/3788/Kizil-Goncalar-in-Merakla-Beklenen-Afisi-Yayinlandi> Erişim Tarihi: 03.05.2024.
- Övür, A. (2013). Siyaset-Eğlence ilişkisi: 2010-2012 Döneminde Türkiye’deki Popüler Dizilerde Muhafazakâr İdeolojinin Yeniden Üretimi (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo TV ve Sinema Anabilim Dalı.
- Özipek, B. B. (2007). Muhafazakârlık Nedir? *Köprü Dergisi*, 97.
- Sever, M. (2006). *Türban ve Kariyer*. Timaş Yayınları.
- Soysal, M. (2022). 7 Kasım 1982 Tarihli Anayasa Halkoylaması Üzerine Bir Değerlendirme: Plesibit mi, Referandum mu? *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (45), ss. 977-1005.
- Suman, D. (2013). Feminizm, İslam ve Kamusal Alan. İslam’ın Yeni Kamusal Yüzleri (ss. 68-92) İçinde. (Ed. N. Göle). İstanbul: Metis.
- Şişman, N. (2011). *Sınırsız Dünyanın Yeni Sınırı Başörtüsü*. Timaş Yayınları.
- Şükür, İ. (2020). Adalet ve Kalkınma Partisi’nin Siyasi Partilerin Doğuş Teorileri, Tipolojileri ve Kurumsallaşmaları Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 3 (3), 686-697.
- Taylan, A. (2015). Nitel ve Nicel Araştırmalarda Evren ve Örneklem Seçimi ve Sorunlar. İletişim Araştırmalarında Yöntemler (ss. 47-83) İçinde. (Ed. Besim Yıldırım). Konya: Literatürk Academia.
- Türkmen, B. (2013). Laikliğin Dönüşümü: Liseli Gençler, Türban ve Atatürk Rozeti. İslam’ın Yeni Kamusal Yüzleri (ss. 110-147) İçinde. (Ed. N. Göle). Metis Yayınları.
- Türköz, E.N. (2011). Türkiye’de Muhafazakâr Kimliğin İnşası. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı (Yüksek Lisans Tezi).
- Ünal Özkorkut, N. (2023). Türkiye’de Laiklik İlkesinin Kabul Süreci ve Çok Partili Döneme Geçişle Değişin Laiklik Anlayışı. *Adalet Dergisi*(71), 161-198. <https://doi.org/10.57083/adaletdergisi.1391360>
- Wilson, F. D. (1941). A theory of conservatism. *American Political Science Review*, 35(1), 29-43.
- Yağlı, S. (2005). 1990 Sonrası Türkiye’de İslami Kimlikteki Dönüşüm ve Medyadaki Yansıması. *Yeni Düşünceler*, (1), 239-249.
- Yaylagül, L. (2014). *Kitle İletişim Kuramları*. Dipnot Yayınları.